

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN
HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT

ALS EENS ARENDS PSALM 109:2

Onder redactie van Prof. Dr K. Schilder, Dr C. Tazelaar en Prof. Dr J. Waterink

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr C. Bouma, 's-Gravenhage; Dr K. Fernhout, Baarn; Prof. Dr F. W. Grosheide, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Keizer, De Steeg; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr C. Lindeboom, Amsterdam; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Dr J. W. Marmelstein, Amsterdam; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Dr A. Ringnalda, Ermelo; Dr J. C. Rullmann, Wassenaar; J. Strikwerda, Dokkum; Dr J. Thijs, Zwolle; Dr J. Veldkamp, Hilversum; Prof. Dr D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Franeker; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Stukken voor de Redactie zende men aan den secretaris der Redactie:

Dr C. TAZELAAR, 2e Const. Huygensstr. 77, Amsterdam

Drukkers-Uitgevers:

OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36090.

Abonnement: f250 per halfjaar bij voornitbetaling.

Voor 't Buitenland f750 en voor Ned.-Indië f6.— per jaar.
Advertentiën: 25 ct. p. regel. — Losse nummers f0.15.

INHOUD: Hoofdartikel: De Praedestinatie. III. — Uit de Schrift: Abrahams sterkste dochter — dienstmaagd des Heeren. (Luc. 1:38). — Kerkelijk Leven: 17 Januari in Kampen. Nog iets over de vloespalmen. „Naar de vereeniging aller Gereformeerden?” Jaarboek Gereformeerde Kerken. — Lit. en Kunst: Bijbelstof en Bellettrie. III. — Vragen van geestelijk en zedelijk leven: Het biljartspeel. — Opv. en Onderwijs: „Het pad der deugd is fraai.” Wetswijziging. — Zending en Evangelisatie: De Zending op de Synode. I. — Perschoonw. — Boekbespreking. — Correspondentie. — Kerknieuws.

HOOFDARTIKEL

De Praedestinatie.

III.

In ons vorige artikel deelden wij iets mee omtrent eenige praedestinatie-beschouwingen in de nieuwere theologie. Niet gaarne zouden wij willen beweren, dat het in dat religieus irrationalisme, of anti-humanisme of anti-ethicisme, zooals het daarin aan het woord kwam, om het zelfde zou gaan als om praedestinatiegeloof in schriftuurlijken, reformatorischen zin. Verre vandaar! Maar in zóóver wijst het toch wel in dezelfde richting, dat men in elk geval begrijpt, dat God niet met menselijke mantstaven van zedelijkheid en recht kan gemeten worden, dat Hij de volstreckte Souverein is en in soevereine majesteit oneindig hoog boven al wat wij menschen over Hem meenen te mogen decreteren verheven is; dat Hij de volstreckte Souverein is, Die Zich in niets door ons binden laat, maar in goddelijke vrijmacht doet, wat Hem behaagt.

En dat is het nu ook, wat in de Schrift bij de praedestinatie voorop staat. In de praedestinatiegelooven wil m.a.w. zeggen: bekennen, dat wij God God moeten laten; wat Paulus zegt in Rom. 9, niet in stoïcijnsch fatalisme, maar in den heiligen ootmoed en bescheidenheid des geloofs: „Wie zijt gij, o mensch, die tegen God antwoordt; zal ook het maaksel tot dengene, die het gemaakt heeft, zeggen: waarom hebt gij mij alzoo gemaakt?”

Nog anders gezegd, in de praedestinatiegelooven wil zeggen ervan overtuigd zijn, dat God wel steeds het recht heeft ons ter verantwoording te roepen, maar dat wij natuurlijk nooit er ook maar één oogenblik aan mogen denken God te dagen voor onze vierschaar.

Maar daarin gaat het praedestinatiegeloof niet op. Het beteekent óók: God, omdat Hij soverein is, nu ook zien achter alle dingen, óók en niet het minst Hem zien als Dengene, Die in laatste instantie over het tijdelijk en eeuwig lot van mij en mijn medemens beslist.

Hier komt nu bij velen de ergernis op. En dat is het, wat men telkens weer op allerlei manier, als men het al niet geheel en al verwierp, dan toch zooveel mogelijk trachtte te verzwakken.

Dat God Zich ook met het tijdelijk en eeuwig lot van ons menschen inlaat, dát stemde men vanzelf gaarne toe. Maar dat tenslotte hier alles niet van onze, maar van Zijn Goddelijke „Entscheidung” (beslissing) af zou hangen, dáár wil men niet aan. Dat doet, meent men, in ernstige mate tekort aan onze menselijke verantwoordelijkheid. Dat leidt tot lijdelijke berusting. Maar dat niet alleen, omdat daarmee ook het voor eeuwig verloren gaan van een deel der menschen in Gods raadsbesluit opgenomen is en niet buiten Zijn wil omgaat, acht men dit een beleediging voor Hem, van Wien toch dit vaststaat, dat Zijn diepste wezen Liefde is. En zoo zijn velen ertoe gekomen, dat eeuwig wel of wee ten slotte te doen afhangen van onze beslissing of hoogstens dat laatste, dat voor eeuwig verloren gaan van sommigen te zien als iets, dat geschiedt onder Gods toelating.

Als men ons vraagt, of wij die aarzeling voor de belijdenis, dat het God is, „Die verkiest en verworpt, dien Hij wil”, kunnen begrijpen, kunnen wij volmondig „ja” antwoorden.

Sterker, wie nooit bij deze gedachte innerlijk

gehuiverd heeft, toont daarmee zoo duidelijk mogelijk, dat hij er nog nimmer iets van verstond.

Paulus heeft over deze dingen zich breedvoerig uitgesproken in Rom. 9—11. Maar wat wij daar vinden, heeft niet het allermiste van het dor-verstandelijk, zonder eenige geestelijke bewogenheid erover redeneeren, zooals men dat, helaas, bij sommige Christenen weleens vindt. Er is zoo terecht door Noordmans op gewezen: in Rom. 9 spreekt niet de dogmaticus, maar de zendingsman, de man, die verteerd wordt door gloeiende begeerte der liefde om, als het kan, „er eenigen te behouden”; daar spreekt de Israëliet, die Christen geworden is, maar die toch Israëliet is gebleven en daarom het zoo vreeselijk vindt, dat Israël, Zijn broeders naar het vleesch, het volk, waaraan toch ook eens de woorden en het verbond Gods waren toevertrouwd, dat dat Israël zich gesloten heeft aan den steen des aanstoots, door God in Christus in deze wereld gelegd.

En wij voelen Paulus in die aangrijpende hoofdstukken aldoor met dat ontzaglijke probleem worstelen, zóó worstelen, dat hij bij oogenblikken er innerlijk als door verbijsterd schijnt.

Maar het einde is, dat hij, al blijven de raadselen en vragen vele en martelend, toch het belijdt: „Uit Hem en door Hem en tot Hem zijn alle dingen”, alle dingen, dus óók dat bange, ook dat voor ons volstrekt raadselachtige van veler val en verwerping.

En zóó, in dien geest moesten óók wij alleen over iets als de praedestinatie spreken. D.w.z. als wij die praedestinatie belijden, is dat, wij zeggen het nog eens, niet omdat dat voor ons is een oplossing, een menselijke oplossing voor alle vragen en raadselen. Voor wie „praedestinatie” zegt, blijven daar tal van ontzaglijke problemen over, blijft daar niet het minst over dit meest benauwende probleem: waarom daar menschen zijn, wier leven geen opgang is maar ondergang, eindigend straks in eeuwigen jammer.

Maar nu moeten wij goed onderscheiden. Zijn die problemen nu alleen het gevolg van het geloof in de praedestinatie? M.a.w. vervallen die, als wij dat geloof in de praedestinatie opgeven?

Voor het grootste deel niet. Vooreerst, daar zijn er velen, die wel in een eeuwig leven en een eeuwig dood gelooven, maar niet de laatste beslissing daarover in handen van God leggen. Zij zijn van oordeel, dat, als een mensch voor eeuwig verloren gaat, dat alléén is door zijn eigen ongelooft en onboetvaardigheid, terwijl God daar nu eenmaal niets aan kan doen.

Maar laten wij het toch niet vergeten, daarmee verandert men aan de realiteit van de feiten als zoodanig niets; daarmee blijven die even vreeselijk. Terwijl men, wat nog veel méér zegt, bovendien nu ook bij die onderstelling zijn God kwijt is.

Want een God, Die dat lijdelijk moet toelaten, dat een groot deel van Zijn schepselen door hun onwil en onbekeerlijkheid verloren gaat, Die dat misschien wel vreeselijk vindt, maar er niets aan kan veranderen, hoe gaarne Hij dat mogelijk ook zou willen, kan men Dien nog wel langer God noemen? Een God, Die zoo eigenlijk alleen als lijdelijk toeschouwer bij een zoo enorm belangrijk gebeuren fungeert, verdient Die nog maar één oogenblik ons vertrouwen?

Trouwens — en vergeten wij dat toch evenmin — de moeilijkheid begint niet pas bij de ongelijkheid van lotsbedeeling in de eeuwigheid. Principieel vormt de ongelijkheid in dit leven reeds een evengroote, zoo niet nog ernstiger moeilijkheid.

Laten wij eens aannemen, dat, in Pelagiaanschen geest, het lot van den mensch in de eeuwigheid een gevolg is alleen van zijn eigen beslissing in dit leven. Maar dat kunnen wij toch onmogelijk zeggen van dit leven zelf. Maakt dat in elk opzicht geen ongelooflijk groot verschil, in wat voor milieu, met wat voor karakter, aanleg, talenten iemand geboren wordt? Is er daardoor in het lot van ons menschen hier op aarde al reeds geen enorme ongelijkheid?

Maar waar en hoe en onder wat voor omstandigheden iemand geboren wordt, dáár gaat

het toch wel in elk geval in den meest volstrekten zin om wat men tegenwoordig dan noemt „Schicksal”, lotsbeschikking, waar hij zelf toch hoegenaamd niets aan kan doen.

En wil men nu óók dát aan Gods praedestinatie onttrekken, goed, maar wat beteekent het dan nog, dat wij van geloof in God spreken? Dan is de eenige uitweg, dat wij komen tot de belijdenis als bij Gustav Aulén en William Temple van „de lijdende Godheid”, óf tot het Perzisch dualisme van een God van het goede, maar die slechts zeer beperkte zeggenschap bezit en de rest moet overlaten aan de macht der duisternis.

Wie de praedestinatie loochent, moet dus niet meenen, dat hij daarmee uit de moeilijkheden uit is. Integendeel, voor hem beginnen pas recht aan alle kanten de moeilijkheden zich te vermenigvuldigen. En zeker, nu willen wij het nóg wel eens herhalen, óók het geloof in de praedestinatie laat voor ons menselijk begrip tal van onopgeloste raadselen bestaan. Maar dit verschil is er alleen: In het laatste geval, als wij gelooven, dat alles tenslotte van Gods praedestinatie afhangt, blijven er tal van moeilijkheden en vragen, maar die kunnen wij nu leggen in de hand van een God, Die waarachtig en ten volle God blijft, Dien wij bij lange na niet kunnen begrijpen en narekenen. Wiens wegen oneindig veel hooger zijn dan de onze, maar aan Wien wij, als de allerhoogste Majesteit, rustig al wat wij niet verstaan kunnen overlaten. En die God laat Zich weliswaar door ons menschen nooit ter verantwoording roepen, maar dit ééne mogen wij van Hem nochtans zeker gelooven, dat al Zijn doen, óók dat wij niet doorgronden, gerechtigheid is en dat al Zijn wegen, óók die ons in hooge mate raadselachtig lijken, recht zijn.

En waarom durven wij dat laatste nu gelooven? Zie — en dat is nu voor ons onderwerp een punt van het grootste belang — de God der praedestinatie is de God, Die ons menselijk begrip oneindig en nog eens oneindig ver te boven gaat, wil men, de verborgen God, rond Wien wolken en donkerheid zijn. Maar dat is het eenige niet, dat wij zeggen kunnen. Hij is het, Dien wij nochtans kennen, waarachtig kennen, omdat Hij Zichzelf aan ons bekend gemaakt heeft, omdat Hij in Jezus Christus, Zijn Zoon, Zich aan ons zoowel als de onkreukbaar rechtvaardige als ook de volkomene in liefde heeft geopenbaard.

Hier ligt, meenen wij, de groote tegenstelling tusschen het praedestinatiebeprij van menschen als Sneathlages en dat van den Bijbel. Bij hen is de God der praedestinatie alleen de Verborgene, de Geheimzinnig-Onbekende, voor Wien wij menschen daarom alleen maar kunnen huiveren als den God van de volstreckte „Umwertung aller Werte”, van de meest grenzeloze willekeur.

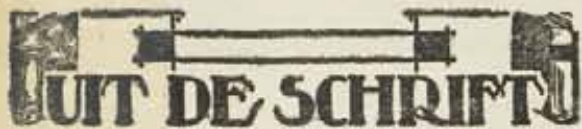
Zoo is de Bijbel niet. Daar is de God der praedestinatie de Vader van onzen Heere Jezus Christus, de God der openbaring, de God des Verbonds. En waar de Bijbel steeds weer ons toe opwekt, het is: de verborgenheden aan den Heere onzen God over te laten en zelf ons te vergenoegen met het geopenbaarde, of misschien nog juister gezegd: om niet rechtstreeks in de verborgenheden Gods te willen doordringen, maar tot die verborgenheden te komen door de openbaring heen.

Dat laatste is b.v. ook de eenige weg om voor zichzelf persoonlijk van zijn uitverkiezing zekerheid te verkrijgen. Velen in den kring der gemeente zitten altijd weer met die vraag: ben ik uitverkoren? En op die vraag zoeken zij dan een antwoord, hetzij door af te dalen in de verborgen diepten van het eigen zieleleven, waar zij angstvallig naar kentekenen van die verkiezing speuren, hetzij door in te dringen in het eveneens verborgen boek van Gods raadsbesluiten. Maar langs die wegen vinden wij het antwoord op die vraag nooit.

Willen wij weten, of wij uitverkoren zijn, dan dienen wij eerst ons zelf een andere vraag te stellen: wie is Christus voor mij? wat zegt mij Gods openbaring, in Hem mij geschonken? Inhoever mag ik werkelijk door genade den Heiland

toebehooren? En is dat laatste bij ons inderdaad het geval, ja, dan kan het niet anders, of dan leidt dat ook noodwendig tot het geloof in onze verkiezing. Want er is nog nooit een waarachtig kind van God geweest, die niet erkennen moest, dat wat hem zich aan Christus-deed toevertrouwen, was Gods verkiezende genade over hem, die niet van harte moest beamen, wat Jezus zegt in Joh. 15: „Gij hebt Mij niet uitgeverken, maar Ik heb u uitgeverken”.

G. BRILLENBURG WURTH.

Abrahams sterkste dochter — dienstmaagd des Heeren.

Zie, de dienstmaagd des Heeren, mij geschiede naar uw woord. Lucas 1:38.

Komt Christus in de wereld, dan wordt het sterke geslacht op zij gezet, want niet uit den wil des mans, maar uit den Heiligen Geest wordt het Vrouwenzaad verwekt in de volheid van den tijd. Maar tegelijk wordt, wat het geloof aangaat, het zwakke geslacht uitgeverken tot de sterkste beloning van de kracht des geloofs: Abraham ontvangt zijn sterkste dochter in de uitgeverene onder de vrouwen, die dus bij uitstek is de dienstmaagd van den Heer.

Want wat was Abraham voor vader, indien niet vader van geloovigen? In dezen titel ligt zijn taak omschreven; tot dit bezwarend vaderschap is hij nu uitgeverken. Zijn kinderen zijn tenslotte niet degenen, die zijn vleesch en bloed ontvangen hebben. God kan uit steenen Abraham kinderen wekken, zegt de Dooper. Natuurlijk is dat geen stukje logica, als hij dat zoo zegt: want God kan niet een steen tot kind van Abraham, en daarna tot vader in de lijn van Abraham maken. Hij wil er slechts mee zeggen, dat Abraham uit de verkiezing te verstaan is, ook in zijn vader zijn. Hij wil er hetzelfde mee zeggen, als wat later Paulus moet verkondigen: dat namelijk Abraham tot het vaderschap over de geloovigen van God verkoren werd; en dat hij daarom kinderen moest krijgen, naar het vleesch, gelijk den zoon van Hagar, maar vooral óók naar den geest, dat is, langs wegen, die natuur niet openen kon op de haar vertrouwde wijs. Zoo was de zoon van Sara.

Dus moet Abraham kinderen krijgen, opdat er manifestatie zij, om Gods wil, en om der heidenen wil, der volken wil, manifestatie van het groote onderscheid tusschen het kindschap naar het vleesch, en het kindschap naar den Geest.

En opdat deze manifestatie niet buiten Abrahams bewustzijn omga — want vader wordt men in persoons-, laat staan: in ambtsrelatie, slechts in bewustzijns worstelingen — daarom laat God den vader in Abraham rustig versterven. En in Sara de moeder. God heeft zijn jeugd laten vergaan; hij doet zoo immer op Zijn wijze smarten aan, hun, die hij heeft verkoren om te naderen, en patriër te zijn in Gods huis.

En toen, toen de jeugd in Abraham was heengegaan, en de kracht verteerd, en de moeder met den vader in die verstorven waren, toen zei het Woord: het komt, het komt, het komt langs wegen, die nog niet geopenbaard zijn.

Het komt van God, die de dingen die niet zijn, roept alsof zij waren. Abraham hoort het, de Dooper verneemt het, Paulus verstaat en doceert het.

Zoo werd Izak geboren, de zoon van Sara. „Naar den Geest”.

Eeuwen later, en daar is Nazareth, en in een huisje is Maria. De maagd. Dewelke maagd zal moeten blijven, vooralsnog.

En dan komt God, die met verkiezing komt, en uit verkiezing bezoeken doet op aarde. En hij brengt tot Maria weer het Woord. Datzelfde, dat tot Abraham eens kwam, haar vader. En dat Woord zegt tot haar: wees gegroet, en gebenedijd, en dus beladen met den zegenvollen last van Abraham. Gij zult het Kind te baren hebben, en zult dat doen moeten langs een geheel anderen weg, dan dien natuur ooit heeft gezien. Uw weg zal voor het oog der zinnen nog wonderlijker zijn dan de weg van Abraham. Hij had althans nog de „gedaante” van „den vader” en „de moeder” in hem en in de vrouw behouden; hun resten waren er nog. Maar bij u, Maria, komt het wonder langs een nóg zwaarder weg; hier ontbreekt niet slechts de schaduw, doch ook de eerste aanvang van „de moeder”; gij zult maagd zijn, en zoo zal God uit U roepen, wat niet was. Want God roept de dingen, die niet zijn, alsof ze waren.

Toen heeft Maria tot den engel gezegd: zie hier, de dienstmaagd van den Heer. Den uwen en den mijnen. Gij staat vóór Hem, ik wacht op Hem.

En door het geloof is toen het kindeke ontvangen, want God doet niets onmiddellijk: ons allen wekt hij op door bloed en ziel, den Christus

door geloof. Hij wekt Zijn Vrouwenzaad uit Zijn wil, en met het geloof, het geloof van deze dochter Abrahams.

En door datzelfde geloof gaat Maria naar haar nicht, en beweegt zich in haar het jonge leven, dat verkoren is tot sterven.

Abraham, Abraham, uw dochter leeft, en is gezond.

En haar Zoon is het overblijfsel der verkiezing nu bij uitnemendheid. Want uit het overblijfsel moest de Zoon geboren worden.

Het overblijfsel der verkiezing. Dat overblijfsel heeft God uit Babel opgeroepen. Het werd al smaller, al kleiner, maar sterker werd het tevens.

En eindelijk is het overblijfsel der verkiezing, gelijk het in Maria zijn (uit praedestinatatie-oogpunt) zuiverste vertegenwoordiging heeft, hier in Maria zoo ernstig in den engpas des geloofs gedreven, dat het met Abraham mee gelooven moet in de verschijning van een natuurlijk Godsgeschenk, dat buiten de wegen der natuur gewekt wordt.

En in dien engpas is het zwakke geslacht niet gebroken, doch heeft zijn kracht betoond. De Christus, Abrahams vervullingszoon, heeft tot zijn moeder een, die Abraham in sterkte evenaart.

En van nu aan spreken haar zalig alle geslachten.

K. S.

17 Januari in Kampen.

Het jaar 1933 zag tweemaal op ongewone tijden van heinde en ver vrienden van de Theologische School naar Kampen trekken.

Eerst was het in Januari. Toen werd Prof. Lindeboom begraven.

De tweede maal in Februari, toen aan Prof. Bouwman de laatste eer werd bewezen.

Beide malen stonden de bijeenkomsten in het teken van den rouw.

Maar ook op die dagen van den rouw bleek, hoe lief ons Gereformeerde volk de School der Kerken heeft; bleek ook, hoe de Professoren der School worden gedragen door de liefde, de achting, en de groote toegenegenheid van een breede schare van broeders en zusters.

Liefde tot de Theologische School, groote toegenegenheid voor hen, die aan haar arbeiden, warme belangstelling in het lot van hen, die hun leven aan de School der Kerken verbinden, bracht op 17 Januari wéér een groote schare van menschen naar Kampen.

Vóór de Burgwalkerk stonden al voor tienent, auto's van de letters G en H en A en B en M en natuurlijk heel veel met de letter E. Ze deden elkaar niets, die auto's, bewijs hoever de tijd achterligt, waarin letters oneenigheid konden ontkenen.

Er was wat te doen vandaag in Kampen! Professor Honig nam afscheid.

En de nieuwe Professoren, Dr K. Schilder en Dr G. M. den Hartogh, aanvaardden hun ambt met het uitspreken van een inaugureele oratie.

En alsof dat plechtigheden al nog niet groot genoeg was: de overdracht van het Rectoraat, die anders pleegt plaats te hebben op den 6en December, was ook op dezen dag gesteld.

De scheidende Hoogleraar Honig nam niet alleen afscheid, maar hij droeg ook het Rectoraat over aan zijn collega Dr Ridderbos. Al dadelijk raken we hier ook de tragiek der feiten. Professor Honig was eigenlijk naar toerbeurt geen rector dit jaar. Maar na den dood van den gelijk met hem opgetreden Hoogleraar Bouwman viel hij als pro-rector in. Hij zelf herinnerde er aan. Ware Prof. Bouwman blijven leven, dan zou die heden de groote rede gehouden hebben. Dan zou Prof. Honig met een afscheidscollege zijn heengegaan.

Nu stond Prof. Honig daar en wij weten niet, wat wij meer hebben bewonderd, de grondigheid, waarmee hij nog steeds zijn werk doet, de accuratesse, die nog altijd zijn arbeid siert, de bezieling, waarmee hij zijn rede uitsprak, of de groote liefde tot zijn studenten en zijn studievak, die duidelijk bleken uit elk gebaar en ieder woord. Welk een activiteit!

Het is nu Woensdagavond 9 uur.

We zijn juist thuisgekomen uit Kampen.

En op onze tafel ligt de rede van Prof. Honig: „Van Comrie tot De Cock of het Credo der Afscheiding”.

Prof. Honig heeft afscheid genomen. Op een wijze zooals alleen Prof. Ridderbos dat kon, heeft de nieuw opgetreden Rector Prof. Honig geteekend. En ook uit het door den Praetor van het Studentencorps gesproken woord bleek, wat er leeft in de harten van Prof. Honigs leerlingen.

Wij willen aan het gesprokene niet veel toevoegen. Alléén kan één onzer, als zijn oud-leerling, getuigen dit ééne getuigenis: wij hebben hem liefgehad en zijn hem blijven liefhebben, ook al lig-

gen er twintig jaren tusschen den dag van het candidaatsexamen en den dag van heden.

Nadat zij des morgens reeds door den president-curator, Ds Bos, tot hun ambt waren ingeleid, hielden 'smiddags de nieuwe Hoogleraren hun inaugureele oraties.

Daar traden twee mannen op.

Vraagt ge hoe het was?

Het was zooals zij zijn.

Hoe Prof. Schilder is weten onze lezers nietnemend.

Het was Prof. Schilder, sprekend over de „Barthiaansche Existenz-Theologie contra de Gereformeerde geloofs-gehoor-Theologie”.

Het was Prof. Schilder op z'n best.

Scherpzinnig; veel belezen; uitermate gevat; met vele punten van lichtende genialiteit; met eenige zinnen van beklemmende duisterheid, (maar dat ligt aan het feit, dat wij, hoorders, 't niet zoo gauw konden volgen). Het was Prof. Schilder, al zijn vaktermen bekend veronderstellende, — handelend over de zwaarste problemen van de heden-daagsche wijsgeerige theologische vraagstellingen; boeiend intusschen zijn collega's en zijn curatoren, maar ook zijn studenten en zijn eezame toehoorders en toehoorderessen, onder de laatsten óók haar, die nog moed genoeg hebben in deze tijden van verandering van al het oude hun mooie neepjesmuts te blijven dragen. Immers zij allen tezamen beleefden, elk op hunne wijze, de warme liefde voor en de trouwe strijdvaardigheid in het belang van de Gereformeerde belijdenis, welke allen die daar waren, aanhangen met heel hun ziel.

Van harte wenschen wij onzen collega-redacteur ook in de kolommen van ons blad geluk, zoowel met zijn ambtsaanvaarding als met zijn rede, gelijk wij het persoonlijk in Kampen mochten doen.

Wanneer een vreemde van middag in de Burgwalkerk geweest was, en hij zou vernomen hebben, dat er een van deze twee Professoren twintig jaar predikant geweest is en de ander slechts een paar jaren, dat de een dikke boeken over theologische onderwerpen heeft geschreven en de ander krachtens zijn promotie een jurist is, dan zou hij stellig geoordeeld hebben, dat de geleerde in den dominee niet is ondergegaan en dat de theoloog door de wetenschap van het recht geen schade heeft geleden.

Dr den Hartogh toonde zich in zijn inaugureele oratie over: De grondslagen van het kerkrecht theoloog én jurist, d.i. een warm verdediger van de zelfstandigheid van het Gereformeerde kerkrecht.

De grondslagen van dat kerkrecht vindt hij, naar de belijdenis, in het Woord van God. Op wel-sprekende wijze voerde hij het pleidooi voor de eere van een der vakken, die hij zal hebben te doceren.

Een der vakken; maar wellicht voor de ontwikkeling van het kerkelijk leven 't belangrijkste vak.

Onze lezers kennen Prof. den Hartogh minder goed dan Prof. Schilder. Maar wie hem kennen, zagen hem heden zooals hij is: beslist en toch gemoedelijk; eenvoudig en toch diep; breed en toch belijnd; verstaander en begripelijk (afgedacht dan van de citaten uit vreemde talen, die een belangrijk deel van de hoorders vanwege de gelegenheid van den dag onbegrepen voor lief namen).

Aangrijpend was de wijze, waarop Prof. den Hartogh op de plaats, waar zijn Moeder belijdenis deed, op de plek, waar zijn zoo jong gestorven ouders elkander trouw beloofden, nu plechtig de gelofte aflegde zijn leven aan de Geref. theologie en de Theologische School te zullen blijven geven.

17 Januari is voor de Gereformeerde Kerken in Nederland en voor de Theologische School een dag geweest, die niet licht zal worden vergeten.

Geve onze God Zijn zegen ook over hetgeen dezen dag geschiedde.

J. W.

C. T.

Nog iets over de vloekpsalmen¹⁾.

Naar aanleiding van mijn artikelen over „de waarde van het Oude Testament” in dit blad ontving ik een brief van een lezer, die in de drukke Decembermaand niet kon beantwoordt worden.

Eerst was ik van plan, dezen brief in persoonlijk schrijven te behandelen, maar twee redenen zijn er, die daarvan deden terugkomen. De eerste is, dat bedoelde lezer zelf gaarne heeft, dat zijn vraag in „De Reformatie” wordt beschouwd; de tweede, dat de kwestie inderdaad nog wel van belang genoeg is, om er een enkel woord aan te wijden, ook al boden bedoelde artikelen reeds het standpunt, dat ondergeteekende inneemt.

Naar aanleiding van de passage over de vloekpsalmen komt de lezer met de volgende vraag: „Kunnen we, wanneer we hier zeggen: „de dichter gaat te ver”, handhaven: „Al de boeken van

¹⁾ Omdat dit artikel een vraag beantwoordt van één onzer lezers, en het beter is, dit antwoord niet te lang te doen wachten, sta ik, wijl de ruimte voor hoofdartikelen voorloopt, heen in mijn plaats onder Kerkelijk Leven, in overleg met heel de Redactie, af voor dit artikel. — K. S.

den Bijbel zijn beteekenis spreekt tot mogen schre-baring loopen baar is? I schrijver te punt heeft inspireerd, schreef. Mo geschiedkund-ver zich ve verkeerde

De lezer Prof. Noor 44, waar van Matth. de inspirati recht stond zondig lied Schrift (Ps

Er zou o schrijven zi In het al

kan zijn va men: geve openbaring van een Ge of gevoelen afbreuk do grijp, durve men over d onderstellin lens sprake gevoelens z Heilige Sc dan in der zich verme Babels klei duiding vi Toch meen tien bewijze wel degelij spoken. M vergeten: d in hij leefd van opstanc ten we den de dichter maar door en dergelij juist in he voornameli en daarom van dien o

Maar het ters der P weleens zo ik zeg: een heeft zich of heeft va gehad. De i ter der in met de ver zij dan on eerste Schu gen” bewa zoo'n klage men dan g der Godsre het geheel de norm b zijn ongelij dat; dikwi weergegeve

En ou artikel.

Wanneer is het num jaargang), heb, dat d

Ten eerste dezen die dan die d

5:44, omi anden van komt uit li

gewezen te en dies o

nen, en d vloek is di

nu citeer neemt niet

teraar van spreekt, hi dat: „voo

willekeurig d'Arc. Ma

zouden we loopen, om

gewenscht, in Jesaja

werpen a uitspraak mogelijk, z zondige vr maar in h uitspreken